

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

DOKTORI ISKOLA

GÁCSI ANETT ERZSÉBET

**A JOGELLENESEN MEGSZERZETT BIZONYÍTÉKOK ÉRTÉKELÉSE A
BÜNTETŐELJÁRÁSBAN**

PHD ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Témavezető: Dr. habil. Fantoly Zsanett

Szeged

2015.

Tartalomjegyzék – Table of Contents

I. A kutatási téma előzményei	2
II. Az értekezés célkitűzése	2
III. Az értekezés tárgya és felépítése.....	4
3.1. Az értekezés tárgya.....	4
3.2. Az értekezés felépítése	5
IV. Az értekezés elkészítésében alkalmazott módszerek	7
4.1. Az alkalmazott kutatási módszerek.....	7
4.2. A szakirodalom kutatásának eszközei	9
V. Az értekezés tudományos eredményeinek összefoglalása	9
5.1. Következtetések.....	9
5.2. A hipotézisek igazolása	15
VI. Summary on the Background of the Research.....	18
VII. Aim of the Research	18
VIII. Subject of the Research and the Structural Build-up of the Composition.....	20
8.1. Subject of the Research	20
8.2. The Structural Build-up of the Composition	21
IX. Methods of the Research.....	23
9.1. The Applied Methods of Research.....	23
9.2. Instruments for Searching Technical Literature	25
X. Summarizing the Scientific Results of the Thesis.....	25
10.1. Conclusions	26
10.2. Justification of the hypothesis	32
XI. Az értekezés témakörében megjelent publikációk jegyzéke – List of the Author’s Publications in the Subject Matter of the Thesis	35

I. A kutatási téma előzményei

Az értekezésben a jogellenesen megszerzett bizonyítási eszközök, valamint az azokból származó bizonyítékok büntetőeljárásban való értékelésének elemzésére került sor. A vizsgált terület a hazai monográfia-irodalomban csak szórványosan, egy-egy büntető eljárásjogi intézmény, kérdés kapcsolódó pontjaként fordul elő (lásd Kertész 1965, Cséka 1968, Király 1972, Bárd 1987 és 2007, Farkas 2002, Tremmel 2006, Elek 2008, Fenyvesi 2008 és 2014, Erdei 2011, Mészáros 2011, Fantoly 2012), azonban kifejezetten a büntetőeljárásbeli bizonyítási tilalmakra koncentráló, monografikus feldolgozásra nem került sor. A dolgozat [elsősorban a (hatályos) magyar szabályozás és a kialakult joggyakorlat elemzése útján] e hiányt igyekszik tompítani.

II. Az értekezés célkitűzése

Az értekezés fő célkitűzése tehát a jogellenesen megszerzett bizonyítási eszközök és az azokból származó bizonyítékok értékelésének (felhasználhatóságának, illetve fel nem használhatóságának) gyakorlatorientált, dogmatikai szemléletű feldolgozása volt, elsősorban a magyar büntetőeljárás jog alapján.

Alapvető tétel, hogy valamennyi (modern) büntetőeljárás rendszer végső célja (és ezen belül a lefolytatott büntetőeljárások feladata) az igazság szolgálata. A magyar büntetőeljárásról szóló törvényben (1998. évi XIX. törvény, a továbbiakban Be.) az igazság szó nem fordul elő, azonban sem a törvény szelleme, sem a joggyakorlat nem hagy kétséget afelől, hogy a büntetőeljárás elé állított követelmény az (ún. anyagi vagy objektív) igazság megállapítása.¹ Az igazság azonban egy elméleti elképzelés, amelyet valamilyen „gyakorlatias úton” kell elérni.² Ennek a „gyakorlatias útnak” egyik fontos állomása a bizonyítás jogszerű lefolytatása. A jogállami büntetőeljárásokban ugyanis a bizonyítási tilalmak elismerése demonstrálja a perben szereplők és a „közösség” számára, hogy a rendszer tisztességesen működik.³

---

¹ KIRÁLY TIBOR: Büntetőeljárás jog. (Budapest: Osiris Kiadó) 2003. 21. p.; Vö.: Be. 75. § (1) bek. 2. mondat

² FANTOLY ZSANETT: Akkuzatórius vagy inkvizitórius büntetőeljárást? (Versengő rendszerek). In: Nagy Ferenc (szerk.): Tudományos előadótülés a Büntügyi Oktatók Országos Találkozóján. Szeged, 2009 36. p.

³ FINSZTER GÉZA: Bizonyításelméletek a jog világában. Rendészeti Szemle, 2006/7-8. sz. 92. p.

A büntető ügyekben lefolytatott eljárásokban tehát a *tisztességes eljárás* (fair trial) követelményeihez tartozik, hogy „*a felhasznált bizonyítékok a törvény által megkívánt minőségűek legyenek*”.⁴ Mint arra a miskolci büntető (eljárás)jogi iskola is rámutatott, ez a bizonyos minőségi követelmény kétirányú: egyfelől követelmény, hogy a megszerzett bizonyíték valóságtartalma ne legyen megkérdőjelezhető, másfelől pedig az, hogy a bizonyíték a jog által szabályozott keretek között keletkezzen.⁵ A jelzett követelmények jelentőségét mutatja, hogy ezek valamelyikének megsértése a megszerzett bizonyíték jogellenesség címén büntetőeljárásból való kirekesztéséhez vezet/vezethet. Azzal ugyanis, hogy az állam a hatóságai által maga is jogsértővé válik, elveszíti annak a *morális alapját*, hogy a jogsértő állampolgárait megbüntesse.⁶ (Előre bocsátva megjegyzem, ez a morális korlát egyetlen állam büntetőeljárás rendszerében sem állít fel azonban teljesen egyértelmű és szilárd akadályokat a jogalkalmazó – elsősorban az ítélkező bíróság – elé, legtöbb esetben ugyanis a büntetés célszerűségével – valamint legújabban a büntetőeljárások hatékonysága fokozásának előtérbe helyezésével – szembeni elvárások áttörnek, megkerülik ezeket az akadályokat.)

A büntető eljárásjogi bizonyításnak ennél fogva az egyik legérzékenyebb területe a *jogellenesen megszerzett bizonyítási eszközök és az azokból származó bizonyítékok felhasználhatóságának* kérdése. A jogellenesen megszerzett bizonyítékok esetén ugyanis kettős érdek ütközik egymással. Amíg a mérleg egyik serpenyőjében a *terhelt büntetőjogi felelősségre vonásának követelménye* áll – amely érdek azt diktálja, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítására alkalmas (adott esetben perdöntő jelentőségű) bizonyítékok ne kerüljenek kizárásra csupán azért, mert valamely előírás megszegésével szerezték meg azokat,⁷ – addig a mérleg másik oldalán álló érdek a *büntetőeljárásbeli törvényesség betartásához*, a büntetőeljárásban résztvevők jogainak biztosításához kapcsolódik.

A fentiek alapján *feladatomnak* tekintetem, hogy *az értekezésben alaposabban megvizsgáljam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok intézményét (annak generál- és speciálklauzuláit), feltárjam a jogalkotói hiányosságokat, a joggyakorlatban felmerülő problémákat, némelyütt anomáliákat és ezekre de lege ferenda megoldási javaslatokkal szolgáljak.* A dolgozatom elején 3 hipotézist fogalmaztam meg:

---

⁴ FARKAS ÁKOS – RÓTH ERIKA: A büntetőeljárás. (Budapest: Complex Kiadó) 2007. 117. p.

⁵ FARKAS – RÓTH (2007) 117. p.

⁶ FARKAS – RÓTH (2007) 117. p.

⁷ KIS LÁSZLÓ: A jogellenesen megszerzett bizonyítási eszközök sorsa néhány külföldi állam és hazánk büntetőeljárásában. In: Szabó Krisztián (szerk.): Az új büntetőeljárás törvény első éve. (Debrecen: Debreceni Konferenciák IV.) 2005. 57. p.

1. hipotézis: *A büntetőeljárás törvényben generálklauzula formájában megfogalmazott bizonyítási tilalomra [hatályos Be. 78. § (4) bekezdés] szükség van, mert az ún. garancia-infláció veszélyére tekintettel nem lehet minden egyes eljárási szabályhoz speciálklauzula formájában bizonyítási tilalmat kapcsolni.*

2. hipotézis: *Eljárás-dogmatikai oldalról megközelítve a hatályos Be. jogellenesen megszerzett bizonyítékokra vonatkozó generálklauzulája [78. § (4) bekezdés] átfogalmazásra, egyértelműsítésére (de nem újradefiniálásra) szorul.*

3. hipotézis: *A büntetőeljárás törvényben szabályozott generálklauzula [Be. 78. § (4) bekezdés] második és harmadik fordulatának értelmezése - a speciálklauzulák megléte mellett is - összemosódik, elhatárolásuk bizonytalan.*

III. Az értekezés tárgya és felépítése

3.1. Az értekezés tárgya

A bizonyítás tanán belül ma is kiemelkedő jelentőséggel bír, „örökzöldnek” számít a *bizonyítási tilalmak* témaköre.⁸ A bizonyítási tilalmakat (vagy másképp fogalmazva a bizonyítást kizáró szabályokat) gyűjtő kategóriaként lehet értelmezni, így a magyar büntetőeljárás jogban a bizonyítási tilalmak vonatkozhatnak a bizonyítás tárgyára (egyes tényekre, amelyekre bizonyítás nem folytatható), a bizonyítás eszközeire, valamint a bizonyítás módjára is.⁹ A disszertációban elsősorban a *bizonyítás módjára vonatkozó bizonyítási tilalmakat* vettem górcső alá. (A módra vonatkozó szabályok azonban olykor szükségképpen kapcsolódnak a bizonyítás eszközére és tárgyára vonatkozó tilalmakkal, így dolgozatomban e helyeken utóbbiak vizsgálatát is elvégzem.)

A titkos információgyűjtéshez és bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzéshez tartozó bizonyítási tilalmak részletes vizsgálata azonban *nem képezte a dolgozat tárgyát*. Noha a jelzett intézmények gyakorlati relevanciája vitathatatlan, álláspontom, hogy ezek

---

⁸ CSÉKA ERVIN: A bizonyítást kizáró szabályok a büntetőeljárásban. In: Tóth Károly (szerk.): In memoriam Dr. Kovács István akadémikus, egyetemi tanár. Szeged, 1991. 71-95. p.

⁹ KIRÁLY TIBOR: Büntetőítélet a jog határán. Tanulmány a perbeli igazságról és valószínűségről. (Budapest: KJK) 1972. 117. p.; CSÉKA (1991) 71-95. p.

részletes elemzése (tekintettel a Be.-n kívül alkalmazandó háttérjogszabályokra is) szétfeszítette volna a dolgozat kereteit. Az idetartozó kérdéskörök ugyanis önmagukban is alkalmasak önálló disszertáció témájául.¹⁰

3.2. Az értekezés felépítése

Az értekezés 11 fejezetből épül fel. A kutatás tárgyát képező témát – az I. fejezetben felállított hipotéziseket követően – a jogállam, jogállamiság, jogállami büntetőeljárás kérdéseinek összefoglalásával vezettem be (II. fejezet). Kiindulópontom ugyanis az volt, hogy a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kérdése a jogállami büntetőeljárás egyik eleme.

Ezt követően alapvetően négy fő szempont mentén jártam körbe a jogellenesen megszerzett bizonyítékok büntetőeljárásokban való felhasználhatóságának kérdését (III-X. fejezet – a dolgozatban e fejezeteket tekintem az ún. fő fejezeteknek).

Így első aspektusban (III. fejezet) részletesen megvizsgáltam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kérdéskörét az *Amerikai Egyesült Államok bizonyítási jogán belül*. Ennek indokát az adta, hogy a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kizárásának kérdése sokkal korábban került előtérbe az angolszász bizonyítási rendszerben, mint a kontinentálisban. Ezen belül is a leghatározottabb jogintézmények az Amerikai Egyesült Államok bizonyítási szabályaiban alakultak ki. Az USA jogrendszerében ugyanis nemcsak annak a kérdésnek került sor az elméleti és gyakorlati szintű kidolgozására, hogy *„felhasználható-e a büntetőeljárásokban a jogellenesen megszerzett bizonyíték?”*, hanem annak is, hogy *„mi lesz a jogellenes bizonyítékkal összefüggésben (annak folyományaként) megszerzett további bizonyíték sorsa?”*. Az első kérdést a jogellenesen megszerzett bizonyítékok elsődleges kizárási szintjének nevezzük, a másik kérdést pedig a jogellenesen megszerzett bizonyítékok másodlagos kizárási szintjének. Utóbbin belül olyan klasszikus elvek kerültek kidolgozásra, mint a mérgezett fa gyümölcse doktrína és az ezüsttálca elve. Megfigyelhető, hogy ezen princípiumokkal a kontinentális, így a magyar büntetőeljárás tudományban is foglalkoznak, azonban azok jelentése csak általánosságban használt. Ennélfogva pl. a mérgezett fa gyümölcse doktrínával kapcsolatban annak csak a főszabályára szokás hivatkozni, a kivételei nem igazán ismertek hazánkban; vagy pl. az ezüsttálca elvet úgy kezeli a magyar szakirodalom, mintha az USA-ban ma is „élő” elv volna, a valóság

---

¹⁰ Kiemelendő, hogy (a TIGY és TASZ intézményeit is magában foglaló) disszertáció született már e témakörben. Lásd: MÉSZÁROS BENCE: Fedett nyomozás a bűnüldözésben (Doktori értekezés, Pécs, 2011).

azonban az, hogy a jelzett elvet mindösszesen „csak” 46 évig alkalmazták hazájában (1914-1960). A Supreme Court ugyanis 1960-ban kimondta, hogy a szabály nem alkalmazható a továbbiakban. Az eljárásjog-tudományon túl az utóbbi évek ítélkezési gyakorlatát vizsgálva az is megállapítható, hogy a magyar bírói határozatok indokolásaiban ma már olykor megjelenik a mérgezett fa gyümölcse elvére vagy éppen annak kivételeire való hivatkozás.¹¹ Teszi mindezt a jogalkalmazó azért, mert a magyar büntetőeljárás törvényéről a kérdéssel egyáltalán nem rendelkezik, hogy mi lesz a jogellenes bizonyítékkal összefüggésben (annak folyamánként) megszerzett további bizonyíték sorsa (annak ellenére, hogy a jogesetekben ilyen szituációk is előfordulnak, a magyar bírónak pedig mint ismert indokolási kötelezettsége van).

Második aspektusból (*IV. fejezet*) a magyar büntetőeljárás szabályainak a vizsgálatát kezdtem el. A dolgozat a vizsgálódást „csak” az 1973. évi I. törvénytől (régiből) kezdi el, tekintettel arra, hogy a régi Be. egyfajta cezúrát hozott a bizonyítási tilalmak szabályozását illetően.

Harmadik oldalról (*V-IX. fejezetek*) a *hatályos magyar büntetőeljárás törvény és az az alapján kialakult joggyakorlat alapján* elemeztem a jogellenesen megszerzett bizonyítékok értékelésének, felhasználhatóságának kérdéskörét. Részletesen megvizsgáltam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzuláját [Be. 78. § (4) bekezdés], teljességre törekedve térképeztem fel annak rendszerét, ismertettem a speciálklauzulákat, utóbbiak közül azonban részletelemzést csak azokra végeztem, amelyeknek nagy a gyakorlati relevanciája. Közülük is kiemelt figyelmet fordítottam a tanúvallomáshoz kapcsolódó relatív akadályok közül a Be. 82. § (1) bekezdés b) és d) pontjában szereplő rendelkezéseknek.

Negyedik oldalról (*X. fejezet*) megvizsgáltam, hogy az új Be. kodifikációja során milyen reformgondolatok merültek fel a bizonyítás, ezen belül is a jogellenesen megszerzett bizonyítékok tana kapcsán. Megfogalmaztam egy olyan irányt, amely nézetem szerint a kodifikációs munkálatokban követhető lenne a téma szempontjából; továbbá megadtam a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulának – az eljárás-dogmatikai szempontból is helyesnek vélt – „új” definícióját.

A dolgozat utolsó (XI.) fejezetében a *Bevezetésben* rögzített hipotézisek igazolását végeztem el.

A dolgozatban problémaorientált felépítési és elemzési rendszer kidolgozására törekedtem. Ennélfogva következtetéseimet, de lege ferenda javaslataimat nem csak az

---

¹¹ Legfelsőbb Bíróság Bhar.I.777/2009/9.; SZÍT Bhar.II.426/2013/5., Bf.III.595/2013/22., Bf.II.534/2014/23.

értekezés végén (XI. fejezet), hanem az egyes fő fejezeteken belül, az adott szerkezeti egység végére beépítve – *részösszegzésként* – is rögzítettem.

IV. Az értekezés elkészítésében alkalmazott módszerek

4.1. Az alkalmazott kutatási módszerek

Az értekezésben az ún. fő fejezetek kidolgozása során kiindulópontom az adott kérdés, intézmény *eljárás-dogmatikai központú megközelítése* volt, ahol különösen a *nyelvtani, logikai, rendszertani és teleologikus értelmezési módszert alkalmaztam*.

Fontosnak tartottam továbbá a kutatás során (a szakirodalom feldolgozása mellett – lásd 4.2. pont) a kialakult joggyakorlatot is bemutatni. Így a III.-IX. fejezetekhez ún. „*empirikus*” *kutatási (jogeset-elemzési) eredményeket* is felhasználtam. A III. fejezetben 44 releváns Supreme Court döntést dolgoztam fel és azok eredményeit tematizáltan egy-egy dogmatikai probléma köré csoportosítva jelenítettem meg. Az értekezés V-IX. fejezeteiben az empirikus kutatást, jogeset-elemzést 2006-2014 közötti időintervallumban végeztem el, az anonim bírósági határozatok tárában található jogesetek feldolgozásával. A vizsgált kilenc évben¹² az összes, témám szempontjából releváns határozatot rendszereztem, végül a dolgozatban 138 anonim határozatot, (továbbá IV-IX. fejezetek vonatkozásában 35 BH-t, EBH-t, 14 ÍH-t) dolgoztam fel. Az anonim határozatok feldolgozásánál a könnyebb átláthatóság végett két összegző táblázatot is készítettem, azokat 1. és 2. számú mellékletként helyeztem el a dolgozat végén. Ezek az értekezés szerves részét képezik, több helyen történik rájuk utalás a dolgozat főszövegében, kiemelten az egyes intézmények közötti összefüggések bemutatásakor, azokra történő visszautaláskor.

A disszertáció keretében feldolgozott jogeseteknél [mind a külföldi (amerikai), mind a hazai ügyeket illetően] kiindulópontnak a jogszabályoknak (hazai joggyakorlatnál: elsősorban Be.-nek) megfelelő bírói joggyakorlatot tekintettem. A vizsgálat alá vont esetek többségében az alapos, pontos hatósági (bírói) tevékenység kimutatható, azonban néhol hiányosságokat, értelmezési problémákat, diszfunkciókat is tapasztaltam. Utóbbiakat – a jogellenesen megszerzett bizonyítékok témakörének egy-egy pontjánál – részletesen bemutattam, a nézetem szerint helyesnek tartott „megoldást” mindenütt megadtam, indokoltam.

---

¹² A vizsgálat kezdőidőpontja azért a 2006. év, mert ettől az évtől kezdve találhatóak meg az anonim határozatok a portálon.

Hangsúlyozandó azonban, hogy az elemzés alá vont határozatokban feltárt hibák, hiányosságok, ellentmondások egyetlen esetben sem jelentették azt, hogy az adott bírósági határozat egésze kifogásolható lenne.

Mindezek alapján a dolgozat elsősorban egy *kritikai-elemző módszert érvényesít*, másodsorban *normatív metódust* és néhol *funkcionalizmust* – mint módszert is használ.

A jogellenesen megszerzett bizonyítékok magyar szabályozását tekintve a klasszikus értelemben vett *történeti módszert nem alkalmaztam*. A dolgozatban így a jogellenesen megszerzett bizonyítékok intézményének a vizsgálatát az 1973. évi I. törvénytől (rég *Be.*) kezdtem el. Ennek oka az, hogy a régi *Be.* újfajta szemléletet hozott a bizonyítási tilalmak szabályozását illetően. Amíg a korábbi írott büntetőeljárás kódexek (így az 1896. évi XXXIII. tc. – *A bűnvádi perrendtartásról*;¹³ az 1951. évi III. törvény – *A büntető perrendtartásról*;¹⁴ illetve az 1962. évi 8. tvr. – *A büntetőeljárásról*) csak az egyes bizonyítási eszközökhöz kapcsolt szankciót (semmisséget vagy „figyelmen kívül hagyást”) határozták meg, ha azt az eljárási szabálysértéssel szerezték meg; addig az 1973. évi I. törvény már megfogalmazta a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzuláját, amely megoldást a hatályos 1998. évi XIX. törvény is követett. Kiemelendő, hogy a régi *Be.*-ben megjelenő szemléletváltással párhuzamosan az 1960-as években a hazai *kriminalisztika szemléletében* is lényeges változások történtek. Ennek gyökerei az 1954. évi V. törvényre nyúlnak vissza. Ekkor öltött ugyanis egyre határozottabb alakot az a felfogás, hogy a nyomozást végző hatóság csak formalizált körülmények között érintkezhet más személyekkel.¹⁵ Mivel pedig az eljárásban mindenkinek jogilag pontosan körvonalazott jogállása van, a hatóság eljáró tagja és közöttük a kommunikációnak jogilag szabályozott eljárási cselekmény keretei között kell végbemennie ahhoz, hogy az eredménye eljárásjogi értelemben törvényes bizonyítási eszközből nyert perrendszerű bizonyíték legyen.¹⁶

Visszatérve a büntető eljárásjogi szemléletváltásra: az utóbbi két büntetőeljárás törvény jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzuláját illetően [rég *Be.* 60. § (3) bek., *Be.* 78. § (4) bek.] közös vonás, hogy nem az eredményre, hanem az *alkalmazott módszerre* vannak tekintettel.¹⁷ BÁRD KÁROLY szerint ez a megoldás – azaz a tilalmazott

¹³ Lásd Bp. 135. §; 204. §; 205-206. §; 229. §; 304. §; 310. §; 331. §; 353. §; 363. §; 382. § 2. mondat; 384. § 5. és 8. pont; 404. §.

¹⁴ Lásd: 4. §; 55-57. §; 59. § (2) bekezdés; 94. § (4) bekezdés 2. mondat; 160. § (2) bekezdés

¹⁵ BÓCZ ENDRE: Adatgyűjtés, felderítés, nyomozás. Gondolatok a szemléletről és a terminológiáról. Belügyi Szemle, 2011/4. 67. p.

¹⁶ BÓCZ (2011) 67. p.

¹⁷ BÁRD KÁROLY: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában. A tisztességes eljárás büntetőügyekben – emberijog-dogmatikai értekezés. Budapest: Magyar Hivatalos Közlönykiadó 2007. 230. p.

módszerekre utalás – egyértelműen a kontinentális tradíciót tükrözi a magyar büntetőeljárásokban, e módszerrel ugyanis a jogalkotó szűkebbre vonja a bíróság mérlegelési jogkörét és így alkalmasabbnak tűnik arra, hogy a jogalkalmazás egységességét garantálja.¹⁸ (Kérdés az, hogy ezzel valójában megteremtette-e a jogalkotó az egységességet?)

4.2. A szakirodalom kutatásának eszközei

A felhasznált szakirodalmak vonatkozásában hazai és külföldi (utóbbiak közül első sorban angol, olykor francia nyelvű) monográfiákat, tankönyveket, szakcikkeket, kommentárokat használtam fel.¹⁹ (Itt szükséges kiemelni, hogy a jogellenesen megszerzett bizonyítékok német szabályozásával nem foglalkoztam a dolgozatban.)

V. Az értekezés tudományos eredményeinek összefoglalása

A következőkben a jogellenesen megszerzett bizonyítékok *magyar szabályozását* illetően tett következtetéseimet két ízben foglalom össze. A hipotézisek igazolását (5.2. pont) megelőzően ugyanis bemutatom az azokhoz vezető úton tett megállapításaimat, de lege ferenda javaslataimat (5.1. pont). Utóbbiak szorosan kapcsolódnak az 5.2. pontban megfogalmazott tézisekhez, ezek nélkül nem értelmezhetőek.

5.1. Következtetések

5.1.1. A bizonyítás törvényessége kapcsán a *régi Be. eredeti szövege* csak azt tartalmazta, hogy „*erőszakkal, fenyegetéssel vagy más hasonló módon senkit sem szabad vallomásra kényszeríteni*”. [rég. Be. 60. § (2) bek.] Nem rendelkezett azonban az eredeti szöveg arról, hogy mi legyen a kényszerrel megszerzett vallomás sorsa, a törvényellenes bizonyítás általános jellegű eljárás szankciója. Ezt a hiányt az 1989. évi XXVI. törvény pótolta, amely a régi Be. 60. §-át kiegészítette egy harmadik bekezdéssel. „*Az e törvény rendelkezéseivel ellentétesen lefolytatott bizonyítás eredménye bizonyítékként nem vehető figyelembe.*” Ez a

---

¹⁸ BÁRD (2007) 230. p.

¹⁹ A külföldi szakirodalom felhasználásánál kerültem a haszontalan *juxtaposition-t*.

törvényi megfogalmazás azonban nem tett különbséget a törvénysértően lefolytatott bizonyítás súlya között aszerint, hogy a törvénysértés lényeges, érdemi jellegű-e, avagy kevésbé jelentős, csak formai jellegű. Így a nyelvtani értelmezés alapján egyrészt bármilyen technikai (formális) jellegű rendelkezés megsértése a bizonyíték kizárását eredményezhette; másrészt a törvényszöveg közvetetten azt is sugallhatta, hogy a büntetőeljáráson kívüli más eljárásban megszerzett bizonyíték még akkor is értékelhető a büntetőeljárásban, ha azt akár súlyos törvénysértés útján szerezték is meg. A törvényszöveg pontatlansága miatt a bíróságok sem voltak következetesek az ítéleteik indokolásában a bizonyítékok kizárását illetően, sőt – a pontatlan megfogalmazásból eredő probléma súlya abban is lemérhető volt, hogy – még a Legfelsőbb Bíróság sem tudott egységes joggyakorlatot kialakítani, hol az egyik, hol a másik értelmezést tette magáévá.²⁰

A disszertációban feldolgozásra került jogesetek alapján 3 (egymás mellett létező) értelmezést különítettem el. Így 1. a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kizárásának *tágabb értelmezését*, amely az önvádra kötelezés tilalma elvének kívánt nagyobb érvényt szerezni a jogellenesen megszerzett bizonyítékok minél szélesebb körben való kizárásával [vö.: BH 1991. 309.; BH 1991. 463.; BH 1992. 378.]; 2. a jogellenesen megszerzett bizonyítékok kizárásának *szűkebb értelmezése*, ami csak a kényszerrel megszerzett vallomás felhasználását tilalmazta [vö.: BH 1996. 246.; BH 1997. 432.]. E két értelmezés esetén a Legfelsőbb Bíróság a régi Be. 60. § (3) bekezdés megvalósulását *tartalmi szempontok alapján* értelmezte. A 60. § (3) bekezdés pontatlan megfogalmazásából azonban a nyelvtani (szó szerinti) értelmezés alapján bármilyen formális (technikai) jellegű rendelkezés megsértése is a bizonyíték kizárását eredményezhette. Ez adja a *harmadik értelmezést*, azaz a *bizonyítás-felvétel formális szabályainak megsértése miatt keletkezett törvénysértő bizonyítékok kizárásának esetét* [vö.: BH 1996. 353. sz. I. pont; BH 1998. 473.]

A régi Be. 60. § (3) bekezdésében megfogalmazott generálklauzula tehát anomáliákhoz vezetett. Ezzel pedig csorbult (vagy a másik oldalról megközelítve: nem volt teljes) a jogállami büntetőeljárás követelménye.

5.1.2. A jogalkotó a fentebbi problémát realizálta, így a hatályos Be. ben már egy újradefiniált jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzuláját találunk. A Be. 78. § (4) bekezdése alapján: „*Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény,*

---

²⁰ Vö.: CSÉKA ERVIN: „Örökzöld” kérdések a büntető bizonyításban. In: Farkas Ákos – Görgényi Ilona – Lévai Miklós (szerk.): Ünnepi Tanulmányok Horváth Tibor 70. születésnapjára. Miskolc, 1997. 175. p.; BARD (2007) 232-233. p.

amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.”

A generálklauzula újrafogalmazásából *a jogalkotó kettős célja* tűnik ki. Egyfelől kizárni (ha megtörtént: szankcionálni) a magyar büntetőeljárásokból a mindenáron való bizonyítékszerzést. Másfelől azonban „csak” három esetben megengedett ez a kizárás (szankcionálás): ha a bizonyítékot bűncselekmény útján [I. fordulat], más tiltott módon [II. fordulat] vagy az eljárásban résztvevők jogainak lényeges korlátozásával [III. fordulat] szerezték meg. Álláspontom az, hogy a jelzett szabály pontosabb (de nem pontos) rendelkezést ad a jogellenesen megszerzett bizonyítékok értékelésének kérdéséről. Számos kérdést nyitva hagy, amelyek megválaszolása a jogtudomány és az ítélkezési gyakorlat feladata. A továbbiakban e pontokat veszem sorba (annyi megszorítással, hogy a generálklauzula fogalmával kapcsolatos tézisémet az 5.2.2.; míg a II. és III. fordulat elhatárolásának nehézségét az 5.2.3. pontban mutatom be).

5.1.3. *A bűncselekmény útján történő bizonyítékszerzés* (generálklauzula I. fordulata) szorul a legkevesebb magyarázatra. Bűncselekmény alatt ugyanis valamely, a Btk. különös részében foglalt tényállást kell érteni, azzal a megszorítással, hogy korlátozott a számításba jöhető bűncselekmények köre, hiszen figyelemmel kell lenni arra, hogy a bűncselekményt kizárólag hivatalos személy (bíróság, ügyész, nyomozó hatóság tagja) követheti el. Így e körbe tarozik mindenekelőtt a kényszervallatás (Btk. 303. §). A hivatali visszaélés (Btk. 305. §), bántalmazás hivatalos eljárásban (Btk. 301. §), jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszerzés (Btk. 307. §), jogellenes fogvatartás (Btk. 304. §) akkor tartozhatnak e körbe, ha kimutatható, hogy az adott ügyben a hatóság e bűncselekmény útján közvetlenül szerzett meg valamilyen bizonyítási eszközt. A Be. 78. § (4) bekezdés I. fordulat megvalósulása szempontjából releváns lehet még pl. a hivatalos személy által elkövetett bűnpártolás [Btk. 282. § (3) bekezdés d) pont], a hivatalos személy által elkövetett okirat-hamisítás (Btk. 343. §) vagy a hivatali vesztegetés elfogadása (Btk. 294. §).

E fordulat kapcsán felmerült a szakirodalomban [Cséka et al. 2006, Király 2008, Bánáti et al. 2009], hogy értelmezési nehézséget okozhat az, hogy hogyan kell megállapítani a *bűncselekmény tényét*. Külön lefolytatott eljárásban vagy megengedhető, hogy a bizonyítékokat értékelő bíróság külön eljárás nélkül maga jusson arra a következtetésre, hogy a bizonyítási eszközt bűncselekmény útján szerezték meg? Álláspontom az, hogy az alapügyben eljáró bíróság csupán észlelheti, hogy az eljárás korábbi szakaszában az adott bizonyítási eszközt bűncselekmény útján szerezték meg, de nem állapíthatja meg azt. Ezzel

ugyanis sérülne a törvényes vád intézménye [Be. 2. § (2) bek.], továbbá sérülne a személyi, valamint a tárgyi vádhozakötöttség elve is [Be. 2. § (3) bek.]

5.1.4. *A más tiltott módon történő bizonyítékszerzés* (generálklauzula II. fordulata) kapcsán a nehézséget az okozza, hogy a jogalkotó nem határozta meg a „más tiltott mód” fogalmát. Ezt a csorbát a büntetőeljárás tudománya és a joggyakorlat együttesen igyekszik kiküszöbölni, így a tudomány alapján más tiltott mód alatt az olyan bizonyítás törvényességét kétségesse tevő eljárási szabálysértést, esetleg utasítás, szabályzat megszegését, megsértését kell érteni, amely önmagában még bűncselekmény megállapítására nem ad alkalmat.²¹ Álláspontom az, hogy a más tiltott módon történő bizonyítékszerzésnek két alkategóriája van. Így egyfelől az egyes bizonyítási eszközökhöz kapcsolódó külön tilalmak megsértése (a jogellenesen megszerzett bizonyítékok speciálklauzulái). Másfelől pedig a kihallgatott személy tudatának befolyásolásával járó bizonyítási tilalmak.

5.1.4.1. *A jogellenesen megszerzett bizonyítékok speciálklauzulái* álláspontom szerint a tanúvallomásnál, a szakvéleménynél, a terhelti vallomásnál, valamint közvetetten a házkutatás, lefoglalás, illetve titkos információgyűjtés és adatszerzés szabályainál jelennek meg. A dolgozatban az ezekhez tartozó *speciális bizonyítási tilalmak katalógusát* mindenütt megadtam és elemeztem. E helyen csak a tanúvallomásnál és a terhelti vallomásnál megjelenő de lege ferenda javaslataimat, következtetéseimet emelem ki.

A tanúvallomásnál megjelenő speciálklauzulák kapcsán a következtetéseim:

(1) A magyar joggyakorlatban a *mentességi joggal rendelkező tanútól értesülő személy* az adott információra nézve tanúként kihallgatható. Azonban nem hallgatható ki az (a mentességi joggal érintett kérdésre nézve), aki hatóság tagjaként „hallgatta ki” az utóbb mentességi jogával élő személyt.

Ez a probléma a joggyakorlatban a nyomozó hatóság tagja által a bűncselekmény elkövetésének helyszínén készített jelentésével kapcsolatos. Álláspontom az, hogy a jelentésnek azon részét, amely a helyszínen tett tanú megnyilatkoztatásokat tartalmazza (és később a tanú él valamely mentességi jogával), azért kell kizárni a bizonyítékok köréből, illetve a hivatalos személyt azért nem lehet kihallgatni erre nézve (vagy, ha már megtörtént a kihallgatása: azért kell a vallomásának ezt a részét a bizonyítékok köréből kizárni): mert ezzel

---

²¹ Vö.: BÁNÁTI JÁNOS ET AL.: Büntető eljárásjog. Budapest, 2009. 110. p.

a törvény által biztosított mentességi jog megkerülésére teremtenék lehetőséget. Ez pedig ellentétes lenne egyfelől a tanúvallomástételi akadályok intézményével, másrészt pedig a tisztességes eljárás elvével. (Hasonló probléma jelenik meg a bűncselekmény elkövetésének helyszínén tett „terhelti” nyilatkozatot tartalmazó jelentésnél is.)

(2) A Be. 82. § (1) bekezdés b) pontjában rögzített mentességi ok kapcsán két lényeges következtetésem van.

Egyfelől, hogy a jelzett okhoz 2012. január 1-jétől kapcsolt ún. *ismételt figyelmeztetés intézménye* nem jelent paradigmaváltást a tanúkihallgatások menetében. (Azonban a szó valódi értelmében ez az intézmény nem valódi speciálklauzula, mert a Be. nem kapcsol hozzá bizonyíték kizárási rendelkezést – Vö. ÍH 2014/97.)

Másfelől pedig az, hogy a jelzett mentességi ok fennállta esetén, ha a tanút a kihallgatása elején nem figyelmeztették arra, hogy megtagadhatja a vallomástételt, a *vallomása feldarabolhatóvá válik*. Azaz a tanú vallomása „csak” az azzal kapcsolatos kérdésben nem vehető figyelembe bizonyítási eszközként, amelynél ki kellett volna oktatni a mentességi jogára, és amely körben a tanúvallomást ténylegesen megtagadhatta volna [vö.: BH 2006. 317.]. (Ezzel kapcsolatban álláspontom az, hogy a tanúvallomás tartalmának nem lehet jelentőséget tulajdonítani a kizárásról való döntés esetén.) Hangsúlyozandó azonban az, hogy abban a kérdéskörben, amelyre a megjelölt mentesség nem vonatkozik, a fent megjelölt rendelkezés a tanúvallomás figyelembevételét nem zárja ki [vö. BH 2006. 317.]. Ennek azonban 3 feltétele van: a hatóság helyesen állapította meg, hogy e kérdések megválaszolásában a tanúnál nem áll fenn további vagy más vallomástételi akadály; az eljáró hatóság a tanút figyelmeztette az igazmondási kötelezettségére és a hamis tanúzás büntetőjogi következményeire; eme figyelmeztetést, és a tanú erre adott válaszát jegyzőkönyvbe vették. [Eme feltételek bármelyikének elmulasztása ugyanis kizárja a tanú vallomásának (most már vallomása egészének) bizonyítási eszközként való figyelembevételét.]

(3) A Be. 82. § (1) bekezdés d) pontjában rögzített mentességi ok kapcsán *de lege ferenda javaslatom* egyfelől: a vallomásmegtagadásra jogosult tanúk körének bővítése (a médiatartalom-szolgáltatóval jogviszonyban nem álló újságírókra is történő kiterjesztés).

Másfelől pedig *de lege ferenda javaslatom* az, hogy a Be. 152. § (4) bekezdését ki kellene egészíteni azzal, hogy a Be. 82. § (1) bekezdés d) pontjára is vonatkozik a hivatali helyiségekben lévő iratokra vonatkozó lefoglalási tilalom. Mindaddig, amíg ugyanis a jogalkotó nem teszi meg ezt a kiegészítést, addig a hatóságok jogszerűen beszerezhetik a

hivatali helyiségből is az információforrásra vonatkozó adatokat (akár úgyis, hogy e joghézag kihasználásával nem kell elrendelni a felfedésre kötelezést).

A terhelti vallomásnál megjelenő speciálklauzulák kapcsán a következtetésem:

Álláspontom szerint a *hallgatás jogát* [vö.:Be. 117. § (2) bekezdés] összetett intézményként kell kezelni: abba beletartozik akár az egész vallomás, akár annak egy részének megtagadása, sőt az egyes kérdésekre történő válaszadás megtagadása is, azonban ezen elemek bármelyike megalapozza a terhelt hallgatását. Azaz a terhelt nem csak akkor él a hallgatás jogával, ha vallomást és a kérdésekre történő válaszadást is megtagadja. Bármelyikkel él, az már e jog gyakorlását jelenti.

Így *de lege ferenda javaslatom* az, hogy a Be. 117. § (4) bekezdésében a következő kiegészítést kellene tenni: „[...] *Arra a bűncselekményre nézve, amelyre a terhelt a vallomástételt megtagadta, a terhelthez további kérdések nem intézhetőek, és a terhelt a többi terhelttel, illetőleg a tanúkkal nem szembesíthető, kivéve, ha előtte úgy dönt, hogy vallomást tesz. Erre a terheltet figyelmeztetni kell, a figyelmeztetést és a terhelt figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni. A figyelmeztetés és a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén, ha a terhelt válaszolt a feltett kérdésekre (vagy vállalta a szembesítést) az (annak eredménye) bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.* [...]”

Ezzel el lehetne kerülni azt (a joggyakorlatban gyakran előforduló) esetet, „vádát” hogyha a terhelt a vallomást ugyan megtagadja, de úgy nyilatkozik, hogy a kérdésekre válaszol, hogy a hatóság a vallomásmegtagadási jog kikerülésével jár el.

5.1.4.2. *A kihallgatott személy tudatának befolyásolásával járó bizonyítási tilalmak* a fizikai tettlegességet el nem érő, de azt megközelítő vagy azzal egyenértékű kínzás jellegű fárasztás, vagy a beugratás, az előnyök alaptalan ígérgetése, valamint minden olyan pszichikus jellegű befolyásolás, amely a kihallgatott személyt akarata ellenére, vagy akaratával ellentétes vallomás megtételére befolyásolja.²²

Álláspontom szerint ezek közül a beugratás (ún. *taktikai blöff*) törvényes eszköze lehet a bűnügyi felderítésnek, ha az alábbi feltételeknek megfelel: (1) a kihallgatást végző nyomozó hatóság tagja alkalmazhatja a gyanúsítottal szemben, (2) a terhelttel közölnék a gyanúsítást, (3) a blöffel megszerzett információ csak akkor használható fel bizonyítékként, ha a terhelt

---

²² Vö.: VARGA ZOLTÁN: A bizonyítékok értékelése. In: Jakucs Tamás (szerk.): A büntetőeljárás törvény magyarázata. 1. kötet. Budapest, 2003. 154-155. p.

kihallgatásának megkezdésekor elhangzott a Be. 117. § (2) bekezdésben foglalt figyelmeztetések köre, és ez jegyzőkönyvezésre került. Ha ezen feltételek közül bármelyik hiányzik a blöffel megszerzett információ más tiltott módon megszerzett bizonyítéknak minősül.

5.1.5. *A résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával történő bizonyítékszerzés* (generálklauzula III. fordulata) alatt a résztvevő valamely eljárási jogosítványát érdemben érintő szabálysértést kell érteni, ha az a bíróság meggyőződését a bizonyíték hiteltérdemlőségét illetően megingatja. E fordulat kapcsán *de lege ferenda javaslatom* a fordulat alanyi oldalához kapcsolódik.

Álláspontom az, hogy megtévesztő a többes szám használata (még akkor is, ha az arra utalna, hogy a védelem nem csak a terheltet, hanem minden más eljárási résztvevőt megillet). A nyelvtani értelmezés alapján ugyanis legalább két résztvevő jogainak kellene csorbulnia ahhoz, hogy a III. fordulatot alkalmazni lehessen. (Az „új” törvényi megfogalmazást az 5.2.2. pontban ismertetem.)

5.2. A hipotézisek igazolása

5.2.1.: *A generálklauzula szükségessége:* A dolgozat elején elhelyezett első hipotézisem az volt, hogy: *a büntetőeljárás törvényben generálklauzula formájában megfogalmazott bizonyítási tilalomra [hatályos Be. 78. § (4) bekezdés] szükség van, mert az ún. garancia-infláció veszélyére tekintettel nem lehet minden egyes eljárási szabályhoz speciálklauzula formájában bizonyítási tilalmat kapcsolni.* A hipotézis bizonyítottnak látszik, a dolgozat IV. és kiemelten az V-IX. fejezetében elemzett jogesetek ugyanis rámutattak arra, hogy ha nem lenne generálklauzula formájában rögzítve a törvényben a jogellenesen megszerzett bizonyítékok szankciója, az hatósági (bírói) önkényhez vezethetne. Azaz nem értek egyet azzal az állásponttal, hogy *„az általánosságban megfogalmazott bizonyítási tilalmak (generálklauzulák) nem szerencsések, mert nehezen értelmezhetőek és még kevésbé alkalmazhatók [...]”*.²³

Álláspontom szerint pont a jogellenesen megszerzett bizonyítékok generálklauzulája lehet a biztosítéka annak, hogy a büntetőeljárásokban törvénytörő módon beszerzett

---

²³ HERKE CSONGOR – FENYVESI CSABA – TREMMEL FLÓRIÁN: A büntető eljárásjog elmélete. Budapest-Pécs: Dialóg-Campus Kiadó, 2012. 145-146. p.

bizonyítási eszközök, bizonyítékok – törvényi alapjánál fogva – kizárásra kerül(het)nek. Nem vitatom azonban, hogy a generálklauzula hatékony alkalmazásához speciálklauzulákra van szükség. Utóbbiak kapcsán azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy nem kapcsolhatunk minden egyes eljárási intézményhez garanciát (ilyen garancia például a terhelt Miranda jogaira való figyelmeztetése esetén a jegyzőkönyvezés követelménye, illetve az, hogy annak elmaradása esetén a megszerzett terhelti vallomást ki kell rekeszteni a bizonyítékok köréből), ez ugyanis garancia-inflációhoz vezetne: a valódi garanciák elveszítenék jelentőségüket.

5.2.2. *A generálklauzula fogalmának pontosítása:* Második hipotézisem a generálklauzula megszövegezése kapcsán merült fel. Ezzel kapcsolatos tézisem: *eljárás-dogmatikai oldalról megközelítve a hatályos Be. jogellenesen megszerzett bizonyítékokra vonatkozó generálklauzulája átfogalmazásra (de nem újradefiniálásra) szorul.*

Ezzel kapcsolatban *de lege ferenda* javaslatom, hogy a Be. 78. § (4) bekezdését a következőképpen kellene megszövegezni: „*Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó ténybeli adat, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság büncselekmény útján, más tiltott módon vagy valamely eljárási résztvevő jogának lényeges korlátozásával szerzett meg.*”

5.2.3. *Az egyes fordulatok elhatárolása:* A harmadik hipotézis a Be. 78. § (4) bekezdés egyes fordulatainak az elemzése kapcsán merült fel. Ezzel kapcsolatos tézisem: *a büntetőeljárás törvényben szabályozott generálklauzula [Be. 78. § (4) bekezdés], kiemelten annak második és harmadik fordulatának értelmezése – a speciálklauzulák megléte mellett is – összemosódik, elhatárolásuk bizonytalan. Az egységes joggyakorlat kialakítása végett a büntetőeljárás jog tudományának kellene részletesebb értelmezési támpontokat kidolgoznia. (Az értekezésben a joggyakorlat elemzése alapján állapítottam meg ilyen elhatárolási szempontokat.) Egységes jogalkalmazás hiányában a büntetőeljárásban résztvevők - kiemelten a terheltek - Alaptörvényben és büntetőeljárás törvényben biztosított jogai – a kógens és a mérlegelésen alapuló bizonyítási tilalmak összemosódása miatt – csorbulhatnak.*

A dolgozatban az elemzett jogesetből ugyanis kimutattam azt, hogy a gyakorlatban valóban nem egyértelmű a „más tiltott módon” és „a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozása” fordulatok elhatárolása és alkalmazása. Ez a vizsgált bírósági döntésekben egyfelől úgy jelent meg (138 döntésből 69-ben), hogy az indokolásban csupán törvénysértés útján megszerzett bizonyítékokra hivatkoztak, amelyet a Be. 78. § (4) bekezdés alapján – fordulatra hivatkozás nélkül – zártak ki a bizonyítékok köréből; másfelől pedig úgy jelent

meg (138 döntésből 13-ban) megjelölte ugyan a bíróság a fordulatot, de azt nem megfelelő fordulatra hivatkozással tette. Mindez abból ered, hogy a „más tiltott módon” történő bizonyítási eszköz megszerzése, gyakorlatilag mindig a „résztevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával” jár, amely utóbbi akkor tehet szert önálló jelentőségre, ha a beszerzett bizonyíték önmagában ugyan nem törvénysértő, de az eljárás résztvevőjére sérelmes, mert nem gyakorolhatta az őt megillető jogokat.

Mindez azonban nem azt jelenti, hogy nem lehetne, illetve nem kellene különbséget tenni a Be. 78. § (4) bekezdés II. és III. fordulata között. A megkülönböztetés már csak azért is fontos, mert a II. fordulat – hasonlóan egyébként az I. fordulat is – felmerülése esetén a törvényi tilalomnak megfelelően nem használható fel az így szerzett bizonyíték, azt még objektív valóság esetén is figyelmen kívül kell hagyni.²⁴ Ez tehát az értékelés szempontjából abszolúte kizárt bizonyítéknak minősül.²⁵ Ezzel szemben a III. fordulat az értékelés szempontjából relatíve kizárt bizonyítéknak tekintendő, azaz a fennállása esetén is a bizonyítékokat értékelő bíróság mérlegelésétől függ, hogy a résztvevő eljárási jogának korlátozását lényegesnek tekinti-e vagy sem.

---

²⁴ Vö.: VARGA (2003) 155. p.

²⁵ CSÉKA ERVIN ET AL.: A büntetőeljárás jog alapvonalai. I. Szeged: Bába Kiadó, 2006 226-227. p.

Unlawfully Obtained Evidence in the Criminal Procedure (Summary)

VI. Summary on the Background of the Research

The dissertation focuses on the analysis of assessment of unlawfully obtained means of evidence and of any derivative evidence in criminal proceedings. The issue in question occurs rarely in domestic monograph bibliography only as a related matter to some criminal law institutions and topics (see Kertész 1965, Cséka 1968, Király 1972, Bárd 1987 és 2007, Farkas 2002, Tremmel 2006, Elek 2008, Fenyvesi 2008 és 2014, Erdei 2011, Mészáros 2011, Fantoly 2012) and is not addressed monographically herein in terms of prohibition of evidences used in criminal proceedings. This dissertation is an attempt to close up this gap (primary through the analysis of current Hungarian legal regulations and established legal practices).

VII. Aim of the Research

Therefore, the *main objective of this dissertation is to address, in a practical and dogmatic way, the assessment of unlawfully obtained means of evidence and of any derivative evidence (i.e. whether or not they can be lawfully admitted)* mainly based on current Hungarian criminal proceeding law.

It is an essential thesis that each and every (modern) criminal proceedings system has the ultimate objective of delivering *justice* (which is also the aim of the criminal proceedings conducted). The original wording of the Hungarian *Act XIX of 1998 on Code of Criminal Procedure* (hereinafter referred to as the *Be.*) does not literally contain the word “justice”. However, neither the spirit of the law nor the established legal practices leave doubt that the main requirement against criminal proceedings is to conclude the so-called material or objective justice.²⁶ Nevertheless, justice is a theoretical concept which shall be “materialized”

---

²⁶ KIRÁLY, TIBOR: Büntetőeljárás jog. (Budapest: Osiris Kiadó) 2003. 21. p.

first before it can be achieved.²⁷ One of the important stations along the path of “materialization” is the *lawful conduct of evidence process*. The reason I say this is because the acknowledgement of *evidence prohibitions* in criminal proceedings conducted by the rule of law, is an important way to demonstrate to the parties and the broader “community” that the regime is operated by integrity.²⁸

Consequently, one of the requirements against *fair trial* in criminal proceedings is that the “*evidences to be used shall be of appropriate quality as required by law*”.²⁹ As demonstrated by the criminal procedure school of Miskolc, such quality requirement is bidirectional: first, the authenticity of the evidence obtained shall not be questionable; second, the evidence must have been happened or acquired within the legal framework.³⁰ A good example for the significance of these requirements is that the breach of either of them leads or may lead to the exclusion of the obtained evidence from the criminal proceedings on the ground of unlawfulness. The reason being is that when the state itself (via its authorities) goes against the law, it loses the *moral grounds* to penalize its citizens that are in breach of the law.³¹ [I would like to stress out in advance that this moral barrier does not entirely and completely prevent legal enforcing entities (including primarily the competent courts) from breaching the law themselves in any country or criminal proceedings system in the world – in the majority of the cases, the obstacles represented by such moral barrier are either broken or by-passed by the requirements set for the purposiveness of the penalty imposed or, more recently, for giving more attention to improving the efficiency of criminal proceedings.]

The *baseline*: is one of the most sensitive matters of evidence procedures in criminal law, i.e. *the rightful utilization of unlawfully obtained means of evidence and of any derivative evidence*. Unlawfully obtained evidence makes two interests conflict with each other: the *requirement of holding the defendant liable under criminal law* on the one side and the *legal conformity of the proceedings and the rights of defendant* on the other. This previous interest requires that no evidence suitable for establishing liability under criminal law (including conclusive proof where applicable) shall be excluded on the sole ground of having been obtained in breach of a legal regulation.³² According to the latter interest, we must not forget

---

²⁷ FANTOLY, ZSANETT: Akkuzatórius vagy inkvizitórius büntetőeljárást? (Versengő rendszerek). In: Nagy, Ferenc (ed.): Tudományos előadókülés a Bűnügyi Oktatók Országos Találkozóján. Szeged, 2009 36. p.

²⁸ FINSZTER, GÉZA: Bizonyításméletek a jog világában. Rendészeti Szemle, 2006/7-8. 92. p.

²⁹ FARKAS, ÁKOS – RÓTH, ERIKA: A büntetőeljárás. (Budapest: Complex Kiadó) 2007. 117. p.

³⁰ FARKAS – RÓTH (2007) 117. p.

³¹ FARKAS – RÓTH (2007) 117. p.

³² KIS, LÁSZLÓ: A jogellenesen beszerzett bizonyítási eszközök sorsa néhány külföldi állam és hazánk büntetőeljárásában. In: Szabó, Krisztián (ed.): Az új büntetőeljárás törvény első éve. (Debrecen: Debreceni Konferenciák IV.) 2005. 57. p.

about the importance of ensuring compliance with the legality of criminal procedures and with the rights of participants in the criminal proceeding.

Based on the foregoing, I embraced the *mission* of writing a dissertation *in which I could address, more extensively, the institution of unlawfully obtained evidence (including its general and special clauses), explore legislation gaps and the issues (and sometimes anomalies) arising in legal practices, and suggest “de lege ferenda“ solutions.* I defined 3 hypotheses in the beginning of my dissertation:

Hypothesis 1: *The evidence prohibition defined in the Be. in the form of general clause [refer to Section 78 (4) of the current Be.] is necessary as the danger of so-called “guarantee inflation” does not allow for the assignment of evidence prohibition to each procedural rule in the form of special clauses.*

Hypothesis 2: *From a procedural-dogmatic point of view, the general clause of the current Be. concerning unlawfully obtained evidence [Section 78 (4)] needs re-wording and clarification (but not re-definition).*

Hypothesis 3: *Aspects 2 and 3 of the general clause in the Be. [Section 78 (4)] cannot be unambiguously and distinctively interpreted as their segregation is not certain enough.*

VIII. Subject of the Research and the Structural Build-up of the Composition

8.1. Subject of the Research

The issue of *evidence prohibitions* has been of consistently high importance in the field of evidence proceedings.³³ Evidence prohibitions (also known as rules for exclusion of evidence) may be construed collectively as, in Hungarian criminal proceedings, evidence prohibitions may apply to the subject matter of the evidence (certain facts that are excluded from the

---

³³ CSÉKA, ERVIN: A bizonyítást kizáró szabályok a büntetőeljárásban. In: Tóth, Károly (ed.): In memoriam Dr. Kovács István akadémikus, egyetemi tanár. Szeged, 1991. 71-95. p.

evidence procedure), to the means of evidence and to the method of evidence.³⁴ This dissertation focuses on *evidence prohibitions that concern the method of evidence*. (However, rules for the method of evidence are sometimes correlated to prohibitions concerning the means and subject matters of the evidence. Therefore, this dissertation covers them, too, wherever this correlation occurs.)

Nevertheless, *this dissertation does not include* detailed analysis of evidence prohibitions that pertain to covert investigation and covert information gathering. Even though the relevance of the aforementioned institutions is indisputable, I think that, considering also the legal background outside the Be., such detailed analysis would have unreasonable expanded the scope of this dissertation. I say it because the issues related hereto could themselves make ideal topics for another alone dissertation.³⁵

8.2. The Structural Build-up of the Composition

The *dissertation consists of 11 sections*. After I stated my *hypotheses* in *Section I*, I then introduced the topic that constitutes the subject matter of my research by summarizing the issues of the *rule of law and the criminal proceedings in the light of rule of law* (see *Section II*). The reason why I chose this method is that unlawfully obtained evidence is a key element in criminal proceedings conducted by rule of law.

After that, I basically gathered four key aspects along which I elaborated on the admission of unlawfully obtained evidence in criminal proceedings (see Sections III to X which I consider as the main sections of my dissertation).

The first aspect I used to address the issue of unlawfully obtained evidence (*Section III*) was *the law of evidence as applied in the U.S*. The reason being is that the matter of exclusion of unlawfully obtained evidence got higher priority in the anglo-saxon system much earlier than in the continental system. More specifically, the U.S. has a framework for evidence rules where the most strictly controlled legal institutions have evolved. The legal system of the U.S. has not only addressed (both from a theoretical and practical perspective) the issue of “*whether or not unlawfully obtained evidence can be admitted in criminal*

---

³⁴ KIRÁLY, TIBOR: Büntetőitélet a jog határán. Tanulmány a perbeli igazságról és valószínűségről. (Budapest: KJK) 1972. 117. p.; CSÉKA (1991) 71-95. p.

³⁵ It is to be highlighted that such an dissertation has already been written in this topic (also covering the institution of TIGY and TASZ). See: MÉSZÁROS, BENCE: Fedett nyomozás a bűnüldözésben (Doktori értekezés, Pécs, 2011).

proceedings”, but also provided answer to the question of “*what to do with additional evidence derived from (or as a results of) unlawfully obtained evidence?*”. The first issue is known as the primary level of exclusion of unlawfully obtained evidence (exclusionary rule), while the second issue is known as the secondary level of exclusion of unlawfully obtained evidence. The latter one gave place for the development of classic principles such as the “fruit of the poisonous tree” doctrine and the “silver platter” principle. One may notice that even though such principles are implemented in continental (and thus in Hungarian) criminal proceeding science, too, they are interpreted only in general terms. Therefore, the exclusions that apply within the “fruit of the poisonous tree” doctrine are not well known to Hungarian bibliography, only the general rule is. Another example is the “silver platter” principle which is referenced in Hungarian bibliography as still “alive” in the U.S. However, the truth is that it was used “only” for 46 years (from 1914 to 1960) in the country of its origin (1914-1960). In 1960, the Supreme Court declared this principle to be no longer enforceable. Going further the science of proceedings and having a deeper look into the judicial practices from recent years, it is also ascertainable that some of the reasoning sections in Hungarian judicial resolutions tend to include references to the “fruit of the poisonous tree” principle or the exclusions that apply.³⁶ The reason why legal enforcers follow this practice is that, despite of the fact that such situations sometimes occur in legal cases and judges are under the obligation of stating reason, the Hungarian criminal proceedings act does not provide any regulation about what to do with additional evidence derived from (or as a results of) unlawfully obtained evidence.

The second aspect I used (*Section IV*) included the review of rules applicable for Hungarian criminal proceedings. This dissertation starts the chronologic review “only” from *Act I of 1973* (also known as the old Code of Criminal Procedure) as the old Code of Criminal Procedure brought a certain caesura in terms of the regulation of evidence prohibitions.

The third aspect (*Sections V to IX*) is based on *the current Hungarian Code of Criminal Procedure and the established legal practices derived there from* and involves the analysis of assessment and admissibility of unlawfully obtained evidence. I looked into the general clause of unlawfully obtained evidence [Section 78 (4) of the Be.], tried to explore its mechanism with as much detail as I could gather, and described the special clauses (however, detailed analysis was only performed on special clauses with high practical relevance).

---

³⁶ Hungarian Supreme Court: Bhar.I.777/2009/9.; SZÍT Bhar.II.426/2013/5., Bf.III.595/2013/22., Bf.II.534/2014/23.

Amongst the relative obstacles associated with witness testimonies, I paid special attention to the provisions in Section 82 (1) (b) and (d) of the Be.

The fourth aspect (*Section X*) involved me reviewing the reform concepts implemented in the *new Code of Criminal Procedure's codification* in terms of the law of evidence, more specifically unlawfully obtained evidence. I defined a direction that, in my opinion, could be followed in the codification process with regards to this topic. Additionally, I provided the “new” definition for the general clause of unlawfully obtained evidence which definition is also considered correct from a procedural-dogmatic perspective.

In the last section (*Section XI*) of my dissertation, I justified the hypotheses specified in the *Introduction* part.

This dissertation tries to address the subject matter through a problem-oriented structural and analytical system. Therefore, not only did I include my conclusions and “de lege ferenda” suggestions in the end of the dissertation (*Section XI*) but I also integrated them at the end of the particular structural unit as a *part summary* within each of the main sections.

IX. Methods of the Research

9.1. The Applied Methods of Research

When elaborating on my topic in the main sections of this dissertation, I strived to address the particular matter or institution *with a procedural-dogmatic approach*, including in particular *grammatical, logical, taxonomic and teleological interpretation methods*.

I also thought it was important not only to dive into bibliography (– see *Section 9.2*) but also to present the established legal practices. As a result of that, I also decided to use “*empiric*” research (*legal case analysing*) results in *Sections III to IX*. In *Section III*, I addressed 44 relevant Supreme Court decisions and displayed their results in a thematic way centered around a particular dogmatic issue. In *Sections V to IX* of my dissertation, I performed empiric research and legal cases analysis for the period between 2006 and 2014 by addressing legal cases selected from the repository of anonymous judicial decisions. I systemized all of the decisions which were adopted during the subject 9-year period and are relevant to my dissertation³⁷. Eventually, I addressed 138 anonymous decisions in my

---

³⁷ I started the review from 2006 as this was the first year where anonymous decisions were available in the portal.

dissertation [and for Sections IV to IX, 35 judicial decisions (BH), case law judicial decisions (EBH) and 14 tribunal decisions (ÍH)]. When going through the anonymous decisions, I created two summary tables for better transparency. See them attached to this dissertation as Appendix 1 and Appendix 2. These constitute integral parts of my dissertation and are referenced several times in the main text of the dissertation, particularly when describing and referring to inter-institutional correlations.

I used judicial practices [appropriate for the legal regulations (with regards to domestic legal practices, mainly for the Be.) as a baseline for the legal cases addressed in this dissertation [whether international (U.S.) or domestic cases]. In the majority of the cases, it turned out that authorities (courts) acted accurately and with due diligence. However, some deficiencies, interpretive problems and dysfunctions were also noticed. The latter were described in details – at each topic associated with unlawfully obtained evidence –. In each case, I also provided the “solution” which I considered correct and presented my reasons in connection therewith. However, it is to be emphasized that the errors, deficiencies and inconsistencies revealed in the reviewed decisions did not render any of those judicial decisions entirely objectionable.

Consequently, the dissertation is primarily based on a *critical-analytical method* and secondarily uses *normative method* and sometimes *functionalism* as a method.

As far as the Hungarian regulation of unlawfully obtained evidence is concerned, *I did not use the “historical” method in the classic sense of that term*. Therefore, this dissertation starts the review of the institution of unlawfully obtained evidence from the date Act I of 1973 (the old Be.) was enacted. The reason being is that the old Be. brought a fresh perspective into the regulation of evidence prohibitions. While former written criminal proceeding codes (i.e. Act XXXIII of 1896 on– *Criminal Procedure*;³⁸ Act III of 1951 on – *Criminal Procedure*;³⁹ and “Act” 8 of 1962 on – *Code of Criminal Procedure*) only defined the sanctions linked to each mean of evidence (i.e. voidness or non-observance) when the evidence was obtained in breach of the procedural rules, the Act I of 1973 already specified the general clause for unlawfully obtained evidence. The current Act XIX of 1998 also adopted this solution. It shall be pointed out that the 1960's brought significant changes in the *criminalistic approach* in Hungary in parallel to the change in mindset reflected in the old Be. The roots of this approach go back to Act V of 1954. It was not until this Act that a concept started to shape up

---

³⁸ See: Section 135, 204, 205-206, 229, 304, 310, 331, 353, 363, 382 (2) sentence; Section: 384 5. and 8. point; Section: 404.

³⁹ See: Section 4, 55-57, 59 (2), 94 (4) 2. sentence; Section: 160 (2)

more definitely according to which the investigating authority may only get in contact with third parties under formalized circumstances.⁴⁰ Since each party to the proceeding has their own accurately defined legal position, the communication between the acting member of the authority and the third parties shall take place within a legally regulated procedural framework in order for the obtained evidence to be lawful in terms of the procedural rules.⁴¹

Returning to the change in approach in criminal proceeding, a common feature of the general clauses for unlawfully obtained evidence as specified in the latter two criminal proceedings acts [namely Section 60 (3) of the old Be. and Section 78 (4) of the current Be.] is that they focus on the applied method and not the result.⁴² According to KÁROLY BÁRD, this solution (i.e. reference to the prohibited methods) clearly reflects the continental tradition in Hungarian criminal proceedings as this method allows the legislator to moderate the discretionary powers of the court and thus seems to be more suitable for ensuring consistent application.⁴³ (The question is whether the legislator has effectively established consistency through this act.)

9.2. Instruments for Searching Technical Literature

As far as bibliography is concerned, I used national and international (for the latter, mainly written in English and sometimes in French language) monographies, educational books, (professional) articles and commentaries.⁴⁴ (It is important to note that this dissertation does not cover the German regulation of unlawfully obtained evidence.)

X. Summarizing the Scientific Results of the Thesis

Below I have summarized twice my conclusions regarding the *Hungarian regulation* of unlawfully obtained evidence. Before I justify the hypotheses (Section 10.2), I present my conclusions made and de lege ferenda suggestions taken (Section 10.1) along the path through

---

⁴⁰ BÓCZ, ENDRE: Adatgyűjtés, felderítés, nyomozás. Gondolatok a szemléletről és a terminológiáról. *Belügyi Szemle*, 2011/4. 67. p.

⁴¹ BÓCZ (2011) 67. p.

⁴² BÁRD, KÁROLY: Emberi jogok és büntető igazságszolgáltatás Európában. A tisztességes eljárás büntetőügyekben – emberijog-dogmatikai értekezés. Budapest: Magyar Hivatalos Közlönykiadó 2007. 230. p.

⁴³ BÁRD (2007) 230. p.

⁴⁴ Whenever I used international bibliography, I avoided unnecessary *juxtaposition*.

which I have reached the hypotheses. The conclusions and suggestions are closely related to and essential for the interpretation of the theses defined in Section 10.2.

10.1. Conclusions

10.1.1. With regards to the lawfulness of evidence, the *wording of the old Be.* only stated that “no one shall be forced to testify by means of violence, threatening or other similar methods”. [Section 60 (2) of the old Be.] However, the original wording did not specify what to do with forced testimony and how to sanction generally the unlawful obtaining of evidence in proceedings. This gap was filled in by Act XXVI of 1989 by completing Section 60 of the old Be. with a third paragraph. „*The results of evidence procedures conducted in breach of the provisions of this Act must not be considered as evidence.*” The general wording of the referenced provision has caused practical interpretation issues. In terms of grammar, the provision can be understood in a way to think that any kind of technical offence will result in the exclusion of the proof. However, it also implies that proofs obtained in other (i.e. non-criminal) proceedings even by material breach of the law may be appreciated (i.e. utilized) in the criminal proceeding. The weight of this issue is indicated by the fact that even the superior judicial forum, the Supreme Court (*Legfelsőbb Bíróság*) has not been able to establish unified legal practices in this matter.⁴⁵

I segregated three different (co-existing) interpretations based on the legal cases addressed in the dissertation. These include: 1. a *broader interpretation* of the exclusion of unlawfully obtained evidence which was aimed at giving higher force to the principle of prohibition of self-incrimination by excluding unlawfully obtained evidence as broadly as possible [see: BH 1991. 309.; BH 1991. 463.; BH 1992. 378.]; 2. a *narrower interpretation* of the exclusion of unlawfully obtained evidence which only prohibited the admission of forced testimony [see: BH 1996. 246.; BH 1997. 432.]. With regards to these two interpretations, the Supreme Court interpreted the enforcement of Section 60 (3) of the old Be. *based on substantive aspects*. However, the inaccurate wording meant that the breach of any formal (technical) provision could have resulted in the exclusion of the evidence based on the grammatical (literal) interpretation of Section 60 (3). This has led to the *third interpretation*,

---

⁴⁵ Vö.: CSÉKA, ERVIN: „Örökzöld” kérdések a büntető bizonyításban. In: Farkas Ákos – Görgényi Ilona – Lévai Miklós (szerk.): Ünnepi Tanulmányok Horváth Tibor 70. születésnapjára. Miskolc, 1997. 175. p.; BÁRD (2007) 232-233. p.

i.e. the *exclusion of evidence that has been rendered unlawful due to the breach of the formal rules for evidence admission.* [see: BH 1996. 353. I. ; BH 1998. 473.]

Therefore, the general clause defined in Section 60 (3) of the old Be. led to anomalies. This, in turn, diminished (or, you can say, failed to satisfy) the requirement of criminal proceeding to be conducted by rule of law.

10.1.2. The legislator realized the aforementioned problem. As a result, the current Be. already contains a re-defined general clause for unlawfully obtained evidence. According to Article 78 (4) of Be.: *“Facts derived from means of evidence that were obtained by the court, the prosecutor or the investigating authority by way of committing a criminal offence, by other illicit methods or by the substantial restriction of the procedural rights of the participants may not be admitted as evidence.”*

Re-definition of the general clause indicates that the *legislator has dual purpose.* First, it shall try to exclude from Hungarian criminal proceedings (or sanction it, if it has already happened) the concept of “obtaining evidence at all costs”. On the other hand, this exclusion (or sanctioning) is “only” permitted in three cases: when the evidence is obtained by way of committing a criminal offence [Aspect I], by other illicit method [Aspect II] or by substantial restriction of the procedural rights of the participants [Aspect III]. In my opinion, the indicated ruling gives a more accurate (but not entirely accurate) provisions concerning the admissibility of unlawfully obtained evidence. It leaves several questions open which shall be answered by jurisprudence and case law. Below I have gone through these points: my thesis concerning the definition of the general clause is presented in Section 10.2.2, while the difficulty of segregation of Aspects II and III is described in Section 10.2.3.

10.1.3. *By way of committing a criminal offence* (Aspect 1 of general clause) needs the least explanation. Criminal offence shall be construed as a fact or circumstance specifically defined in the special part of Act C of 2012 on the Criminal Code (*a Büntető Törvénykönyvről - Btk.*). The scope of relevant criminal offences is certainly restricted as the criminal offence mentioned herein must have been committed by an official such as a member of the court, the prosecution service or the investigating authority. It includes, in particular, enforcing of statement (Article 303 Btk.) which is directly aimed at the unlawful obtaining of statements (in particular the defendant's statement) as means of evidence. Other types of criminal offence committed by officials, including abuse of office (Article 305 Btk.), mistreatment in official proceedings (Article 301 Btk.), covert investigation and covert information gathering without

authorization (Article 307 Btk.), and unlawful detention (Article 304 Btk.), may be included in this scope only if it is ascertainable that the authority has directly obtained any means of evidence relevant to the particular proceeding by way of committing this criminal offence. Furthermore, abetting after the fact [Article 282 (3) (d) Btk.], falsifications of different documents by a public official (Article 343 Btk.) and passive corruption of public officials (Article 294 Btk.), may also be relevant to Aspect 1 in Article 78 (4) Be.

What causes the interpretation issues is that “Be. does not regulate whether it is a criterion that the act be classified as criminal offence in a separate criminal proceeding or the court evaluating the evidence is permitted by law to conclude at its sole discretion, without separate proceeding, that the means of evidence was obtained by way of committing a criminal offence” [see: Cséka et al. 2006, Király 2008, Bánáti et al. 2009] In my opinion, providing an alternative option is not the best solution. A more appropriate point of view would be to agree that the court acting in the original proceeding could only notice but not conclude that the particular means of evidence was obtained in the previous stage of the proceeding by way of committing a criminal offence. Otherwise the principal of accusation and the principal of person or subject relevant accusation would be violated.

10.1.4. *By way other illicit methods* (Aspect 2 of general clause): The difficulty of application of this aspect lies in the failure of the legislator to precisely define what is meant under “by other illicit methods”. The science of criminal proceedings and legal practices have joined their forces to fix this issue. In doing so, the scientific approach suggests that “other illicit method” shall be construed as such a procedural offence or breach of an instruction or regulation which makes the evidence's legality ambiguous but cannot, by itself, give rise to the conclusion of a criminal offence.⁴⁶ In my opinion, there are two categories within evidence unlawfully obtained by other illicit method. The first category includes violation of special prohibitions associated with certain means of evidence (i.e. special clauses for unlawfully obtained evidence). The second category includes prohibitions of evidence involving the influencing of the interrogated person's state of mind.

10.1.4.1. The obtaining of evidence “by other illicit method” primarily includes the *violation of special prohibitions associated with certain means of evidence*. These appear amongst the rules for statement of the witness, expert opinion, statement of the defendant and indirectly

---

⁴⁶ See: BÁNÁTI, JÁNOS ET AL.: Büntető eljárásjog. Budapest, 2009. 110. p.

amongst the rules for house search, seizure and covert investigation and covert information gathering. The *catalogue of special evidence prohibitions* associated therewith has been provided for and analysed in every part of this dissertation. However, this part only highlights my *de lege ferenda* suggestions and conclusions that apply to witness testimonies and defendant's confessions.

Below are my conclusions concerning the special clauses for witness testimonies:

(1) According to Hungarian legal practices, *the person receiving information from a witness who holds the right to exemption* may be heard as a witness with regards to the particular information received. However, with regards to the matter affected by the right to exemption, the person who, as a member of the authority, had “interrogated” someone who subsequently exercised their right to exemption, may not be heard as a witness.

This issue applies to the report made by the member of the investigating authority at the crime scene. In my opinion, the reason why the part of the report that contains the testimony of the witness taken at the crime scene (if the witness subsequently opts to exercise any of their rights to exemption) shall be excluded from the scope evidence and why the authority's member shall not be heard as witness concerning this matter (or if he/she has already been heard, the relevant part of the testimony shall be excluded from the scope of evidence) is that it would otherwise leave an opportunity to by-pass the right to exemption stipulated by law. And this in turn would be in conflict with the obstacles to giving evidence and with the principle of fair procedures. (Similar issue applies to the report that contains the “defendant's” confession and has been made at the crime scene.)

(2) I have made two significant conclusions concerning the ground for exemption as defined in *Section 82 (1) (b) of the Be.*

First, the *institution of repeated warning*, as linked to the indicated ground for exemption as of 1 January, 2012, does not represent a change in paradigm in terms of the hearing of witnesses. (However, this institution is not a special clause in the real sense of this term as the *Be.* does not link an evidence excluding provision to it – see: ÍH 2014/97.)

Second, if the indicated ground for exemption does exist and the witness had not been informed of their right to refuse to testify before they were heard, their *testimony may be legally and lawfully split into parts*. To be precise, the testimony of the witness may only be excluded from the scope of evidence with regards to the matter for which they should have been informed of their right to exemption and for which they could have effectively refused to

testify (see: BH 2006. 317). (My point of view in this matter is that the content of the testimony shall not be taken into consideration when deciding on its exclusion from the scope of evidence.) However, it is to be emphasized that the provision indicated above does not prevent the testimony from being taken into consideration in the matter to which the indicated exemption does not apply (see: BH 2006. 317.). However, there are three conditions for that: (i) the authority was right about its decision according to which there were no additional or other obstacles to testifying as witness with regards to the answers to such questions; (ii) the acting authority informed the witness of his/her obligation to tell the truth and of the legal consequences of false testimony; and (iii) this warning and the witness' response to it were recorded in the minutes. [The reason being is that the failure to satisfy either of these conditions renders the testimony (now in its entirety) inadmissible as a mean of evidence.]

(3) I have taken two *de lege ferenda suggestions* concerning the *ground for exemption as defined in Section 82 (1) (d) of the Be*. First, the scope of witnesses entitled to refuse to testify shall be extended to include journalists who are not in legal relationship with the media content provider.

Second, my *de lege ferenda suggestion* implies that Section 152 (4) of the Be. should be amended to include a provision according to which the prohibition of seizure of documents located in official premises shall also apply to Section 82 (1) (d) of the Be. The reason being is that until the legislator implements such amendment, the authorities will have had the power to lawfully acquire details about the source of information from the official premises by taking advantage of this legal gap which fails to prescribe the obligation of disclosure.

Below is my conclusion concerning the special clauses for the defendant's confession:

In my opinion, the *right to remain silent* [see Section 117 (2) of the Be.] shall be treated as a complex institution: it includes the refusal to giving confession either in full or in part and even the option of refusal to giving answer to certain questions, and either of these elements shall serve as a legal ground for the defendant to remain silent. It means that the defendant exercises his/her right to remain silent not only when he/she refuses to both giving confession and giving answers to the questions but also when he/she refuses either of these options.

Therefore, my *de lege ferenda suggestion* implies that Section 117 (4) of the Be. should be amended as follows: “[...] *With regards to the crime for which the defendant refused to giving confession, the defendant shall not be asked further questions, nor shall the defendant be confronted with other defendants or the witnesses unless the defendant chooses,*

in advance, to give confession. The defendant shall be informed accordingly, and such warning along with the defendant's response to it shall be recorded in the minutes. If the authority fails to record the warning and the defendant's response to it in the minutes, and the defendant has answered the question(s) (or agreed to the confrontation), the results of such answers or confrontation must not be admissible as a mean of evidence. [...]"

While this situation (i.e. an "accusation") occurs quite frequently in legal practices, this amendment would make it possible for the authority to act without bypassing the right to refuse to giving confession when the defendant refuses to giving confession but agrees to giving answers to the questions.

10.1.4.2. Obtaining of evidence "by other illicit method" secondarily includes *any procedure involving the influencing of the interrogated person's state of mind*. It includes 'no-touch' torture-like exhaustion which is either close to the boundaries of physical torture or provides equivalent results. It might also include "hoax, illegitimate promise of benefits, and all kind of psychological influence used to extract involuntary statement or a statement which is contradictory to the interrogated person's will."⁴⁷

In my opinion, hoax (also known as *tactical deception*) may qualify as a legal asset in criminal investigation if the following criteria are met: (1) The first condition states that the only persons eligible for using tactical deception are the members of the investigating authority leading the interrogation. (2) The second condition is that the defendant shall be advised of the incrimination brought against them. (3) The third condition is that information obtained by tactical deception can be used as a means of evidence only if the defendant has been advised of the warnings as defined in Section 117 (2) Be. at the commencement of the interrogation and this fact has been entered into the minutes. If any of these conditions is not satisfied, the tactical deception (hoax) could be considered a way of obtaining evidence by other illicit method.

10.1.5. *Obtaining evidence by the substantial restriction of the procedural rights of the participants* (Aspect III of the general clause) shall mean a legal offense that essentially affects any of the participant's procedural rights and leaves the court uncertain about the

---

⁴⁷ See: VARGA, ZOLTÁN: A bizonyítékok értékelése. In: Jakucs Tamás (szerk.): A büntetőeljárás törvény magyarázata. 1. kötet. Budapest, 2003. 154-155. p.

authenticity of the evidence. With regards to this aspect, my *de lege ferenda* suggestion applies to the subjective side of the aspect.

My opinion is that the use of plural form is confusing in this case (even if it indicates that protection is available not only for the defendant but also for all other participants in the procedure). For Aspect 3 to be grammatically appropriate and applicable, at least two participants' procedural rights need to be violated or restricted. (The “new” wording is presented in Section 10.2.2.)

10.2. Justification of the hypothesis

10.2.1. *Necessity of the general clause*: My first hypothesis in the beginning of this essay read as follows: “*The evidence prohibition defined in the Be. in the form of general clause [refer to Section 78 (4) of the current Be.] is necessary as the danger of so-called “guarantee inflation” does not allow for the assignment of evidence prohibition to each procedural rule in the form of special clauses.*” This hypothesis seems to be justified as the legal cases reviewed in Section IV (and with more emphasis in Sections V to IX) of this dissertation indicate that, if the sanctioning for unlawfully obtained evidence was not stipulated by law in the form of a general clause, the authorities (and the judges) could potentially gain absolute power. In other words, I disagree with the standpoint according to which “*the use of generally defined evidence prohibitions (i.e. general clauses) is adverse as they are difficult to interpret and even more difficult to enforce [...]*”⁴⁸

In my opinion, the general clause for unlawfully obtained evidence may be the very asset to ensure that evidence and means of evidence unlawfully obtained in criminal proceedings are (or may be) excluded by legal ground. However, I do not doubt that special clauses are required for the efficient application of the general clause. However, for special clauses, it has to be noted that it is impossible to link guarantee to each and every procedural institution (such guarantees include, for example, the requirement of recording the Miranda warning given to the defendant into the minutes and that failure to satisfy this requirement shall cause the so obtained defendant confession to be excluded from the scope of evidence) as this would lead to guarantee inflation (i.e. real and reliable guarantees would lose their significance).

---

⁴⁸ HERKE, CSONGOR – FENYVESI, CSABA – TREMMEL, FLÓRIÁN: A büntető eljárásjog elmélete. Budapest-Pécs: Dialóg-Campus Kiadó, 2012. 145-146. p.

10.2.2. *Clarification of the general clause's definition:* My second hypothesis concerned the wording of the general clause. My thesis was: *From a procedural-dogmatic point of view, the general clause of the current Be. concerning unlawfully obtained evidence needs re-wording (but not re-definition).*

With regards to that, my *de lege ferenda* suggestion implies that Section 78 (4) of the Criminal Proceedings Act should read as follows: *“Factual information derived from means of evidence obtained by the court, the prosecutor or the investigating authority by way of committing a criminal offence; by other illicit methods; or by the substantial restriction of the procedural rights of any participant may not be admitted as evidence.”*

10.2.3. *Segregation of the aspects:* The third hypothesis concerned the analysis of the individual aspects of Section 78 (4) of the Be. My thesis was: *the general clause (more specifically, Aspects 2 and 3 of the general clause) in the Be. [Section 78 (4)] cannot be unambiguously and distinctively interpreted as their segregation is not certain enough. To ensure more consistent application of law, criminal jurisprudence shall provide for a more specific and detailed interpretation background. (I have established such segregation aspects in my essay based on case law analysis.) The lack of consistent and unified application of law could deteriorate the rights of participants in criminal proceedings (including in particular the defendants) as stipulated in the Constitution and the criminal proceedings act due to the uncertain borderline between cogent and discretionary evidence prohibitions.*

The legal case I have reviewed in my dissertation indicates that the application and segregation of the aspects “by other illicit method” and „by the substantial restriction of the procedural rights of the participants” in legal practice are indeed uncertain. For the majority of the reviewed judicial decisions (69 out of 138), reasons supporting the decision indicated that the evidence was obtained in breach of the law and therefore excluded from the proceeding under Article 78 (4) Be. but the court did not make specific reference to either of the aspects. On the other hand (13 out of 138) the decisions were wrong. It all comes down to the observation that obtaining any means of evidence “by illicit method” virtually always involves “the substantial restriction of the procedural rights of the participants”. For the latter one to be applicable on its own (i.e. without overlapping Aspect 2), the evidence obtained must not itself be in violation of the law but the participant of the proceeding must have been restricted in exercising their rights.

Nevertheless, it does not mean that Aspect 2 and 3 in Article 78 (4) Be. could not or should not be distinguished from each other. Another reason why this kind of distinction is important is that evidences obtained pursuant to Aspect 2 (and similarly Aspect 1 as well) must not be utilized in the proceeding in line with the statutory prohibition and thus must be excluded even if it is impartial and truthful.⁴⁹ Consequently, such evidence shall be considered absolute excluded from the evaluation.⁵⁰ On the other hand, Aspect 3 leads to evidence relative excluded from the evaluation where the authority evaluating the evidence shall have the liability to decide whether or not the restriction of the procedural rights of the participants is substantial.

---

⁴⁹ See: VARGA (2003) 155. p.

⁵⁰ See: CSÉKA, ERIN ET AL.: A büntetőeljárás jog alapvonalai. I. Szeged: Bába Kiadó, 2006 226-227. p.

XI. Az értekezés témakörében megjelent publikációk jegyzéke – List of the Author’s Publications in the Subject Matter of the Thesis

2011

A „Miranda-figyelmeztetések” megnyilvánulása a magyar büntetőeljárás törvényben. In: Bencsik András – Fülöp Péter (szerk.): Jogász Doktoranduszok I. Pécsi Találkozója – Tanulmánykötet. PTE-ÁJK Doktori Iskola, Pécs, 2011. 214-222. p.

2012

Bizonyítási tilalmak a magyar büntetőeljárásban: a törvénysértő (jogellenes) bizonyítékok kizárása. In: Juhász Zsuzsanna – Nagy Ferenc – Fantoly Zsanett (szerk.): Sapiienti Sat. Ünnepi Kötet Dr. Cséka Ervin Professzor 90. születésnapjára. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2012. 173-182. p.

A Debreceni Ítéltábla döntése a tanúzási mentesség következményeiről. Van-e jelentősége a mentességi jog megsértésével beszerzett tanúvallomás kirekesztéséről hozandó döntésnél a vallomás tartalmának? Jogesetek Magyarázata, 2012/2. szám 32-38. p.

2013

A tanú mentességi jogára való ismételt figyelmeztetés mint új (?) szabály a magyar büntetőeljárásban. Magyar Jog, 2013/6. szám 348-356. p.

A tanú vallomásához kapcsolódó relatív vallomástételi akadály(ok) újragondolása (?). In: Fantoly Zsanett – Gácsi Anett Erzsébet (szerk.): Állam és jog - kodifikációs kihívások napjainkban. Szegedi Jogász Doktorandusz Konferenciák 3. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged. 2013. 39-51. p.

Confession of the Defendant and its Increasing Role in Special Procedures. (Társzerző: Fantoly Zsanett) In: Ranko Keča (szerk.): Harmonisation of Serbian and Hungarian Law with the European Union Law. Újvidéki Jogtudományi Kar, Kiadói Központ, Újvidék, 2013. 429-440. p.

2014

Remarques sur la procédure particulière relative à l'accusé absent. In: Carine Guémar, Andrea Gyivicsán (szerk.): Dialogues et diversités francophones. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete, Szeged, 2014. 82-94. p.

Az információforrás védelme a büntetőeljárásban, avagy az új relatív tanúzási akadály. In: Hack Péter – Koósné Mohácsi Barbara (szerk.): Emberek őrzője. Tanulmányok Lőrincz József tiszteletére. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014. 82-95. p.

A Pécsi Ítéltábla döntése a szakvélemény bizonyítási eszközként történő felhasználásáról. Értékelhető-e okirati bizonyítási eszközként az eljárási szabálysértéssel kirendelt eseti szakértő véleménye a Be. 78. § (4) bekezdése alapján? Jogesetek Magyarázata, 2014/1. szám 21-27. p.

Az exclusionary rule doktrína az Amerikai Egyesült Államok büntetőeljárás jogában. Belügyi Szemle, 2014/6. szám 77-106. p.

Megjegyzések a távollévő terhelttel szemben lefolytatott külön eljáráshoz. In: Schiffner Imola – Varga Norbert (szerk.): Sale and Community – Adásvétel és Közösség. Szegedi Jogász Doktorandusz Konferenciák 4. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2014. 49-59. p.

A jogellenesen megszerzett bizonyítékok értékelése az Amerikai Egyesült Államok büntetőeljárás jogában: az ún. exclusionary rule (kizárási szabály) klauzula. FORUM: Publicationes Doctorandorum Juridicorum, 2014. 5-25. p.

2015

Unlawfully Obtained Evidence in the Hungarian Criminal Procedure. In: Karsai Krisztina, Szomora Zsolt (szerk.): Bosphorus Seminar: Papers of a Bilingual Seminar on Comparative Criminal Law. Beiträge eines zweisprachigen Seminars über Strafrechtsvergleichung. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2015. 31-40. p.

Unlawfully Obtained Evidence in the Hungarian Criminal Procedure. In: Nacionalnyj Aviacijnyj Universytet (szerk.): űridiĉna nauka i praktika: vikliki ĉasu: materiali 5. miŹnarodnoi nauovo-praktiĉnoi konferencii 12.berezna. Kiev, 2015. 178-179. p.

A mérgezett fa gyümölcse doktrína és az ezüsttálca elv. Magyar Jog, 2015/2. szám 65-78. p.

A jogellenesen megszerzett bizonyítékok értékelése az Amerikai Egyesült Államok büntetőeljárasi jogában II. FORUM: Publicationes Doctorandorum Juridicorum, 2015, 5-30. p.